

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

I N F O R M A C I J A

O SEKTORU LIZINGA U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE

31.12.2015. GODINE

Sarajevo mart/ožuljak 2016. godine

I UVOD.....	3
II POSLOVNE PERFORMANSE LIZING SEKTORA U FEDERACIJI BIH	4
1. STRUKTURA LIZING SEKTORA.....	4
1.1. Status, broj i poslovna mreža	4
1.2. Struktura vlasništva.....	5
1.3. Kadrovska struktura	5
2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA.....	6
2.1. Bilans stanja	6
2.1.1. Kvalitet aktive	9
2.2. Struktura pasive.....	11
2.3. Profitabilnost	13
3. STRUKTURA PLASMANA, TRŽIŠNO UČEŠĆE, NOMINALNE I EFEKTIVNE KAMATNE STOPE	15
3.1. Struktura plasmana prema predmetu i vrsti lizinga.....	15
3.2. Tržišno učešće prema finansijskom volumenu i broju ugovora.....	17
3.3. Ponderisana nominalna i efektivna kamatna stopa.....	18
III USKLAĐENOST POSLOVANJA SA STANDARDIMA SPREČAVANJA PRANJA NOVCA I FINANSIRANJA TERORISTIČKIH AKTIVNOSTI	20
IV ZAKLJUČCI I PREPORUKE	21
V PODZAKONSKI AKTI AGENCIJE ZA POSLOVANJE LIZING DRUŠTAVA	23
PRILOZI	24
Prilog 1. Osnovni podaci o lizing društvima	24
Prilog 2. Pregled vlasničke strukture lizing društava	25
Prilog 3. Pregled rezervi za zajmove lizing društava	26
Prilog 4. Pregled rezervi za finansijski lizing.....	26
Prilog 5. Konsolidovani bilans stanja.....	27
Prilog 6. Konsolidovani bilans uspjeha.....	28
Prilog 7. Rangiranje bilansne sume	29
Prilog 8. Pregled osnovnih finansijskih pokazatelja	30

I UVOD

Agencija za bankarstvo Federacije BiH (u daljem tekstu Agencija) kao regulatorna institucija koja obavlja nadzor lizing društava, sačinila je Informaciju o sektoru lizinga u Federaciji BiH na dan 31.12.2015. godine na osnovu analize konačnih nerevidiranih izvještaja o poslovanju koje su lizing društva dostavila Agenciji (posredni-off site nadzor), podacima kojima raspolaže konstatovanim u kontrolama na licu mjesta (neposredni-on site nadzor), te ostalim informacijama i podacima koje lizing društva dostavljaju Agenciji.

U toku 2015. godine Agencija je izdala dozvolu za rad lizing društvu Porsche leasing d.o.o. Društvo za poslove lizinga, koje je poslovne aktivnosti započelo početkom trećeg kvartala 2015. godine. Dolaskom na tržište navedenog društva u narednom period se može očekivati povećanje bilansne sume sektora lizinga, kao i povećanje učešća sektora lizinga u finansijskom sektoru Federacije BiH.

Nadalje, tokom 2015. godine kod dva društva je okončan proces prenosa vlasničkih udjela sa nerezidentnog na rezidentno pravno lice, dok je kod dva lizing društva izvršena dokapitalizacija.

Finansijski pokazatelji i broj novozaključenih ugovora u periodu od 01.01. do 31.12.2015. godine ukazuju na znake stabilizacije poslovanja, naročito ukoliko se uzme u obzir da u navedenom periodu, od ukupno sedam lizing društava koja posjeduju dozvolu za rad Agencije, tržišno aktivno pet lizing društava (novo-osnovano lizing društvo započelo poslovne aktivnosti u toku trećeg kvartala 2015. godine).

Prema podacima CBBiH objavljenim za tri kvartala 2015. godine zabilježen je blagi ekonomski oporavak koji se ogleda u rastu industrijske proizvodnje od 2,5% (najveći rast zabilježen je u sektoru prerađivačke industrije 4,10%, zatim sektoru rudarstva 3,80% i proizvodnji električne energije 3,50%) kao i smanjenju stope nezaposlenosti od 0,50%.

U Tabeli 1. Informacije su pretstavljene makroekonomski pokazatelji u BiH.

Tabela 1. Makroekonomski pokazatelji u BiH

Pokazatelji	2013. godina	2014. godina	2015. godina
Realna stopa rasta BDP	2,50%	1,00%	3,10% (III kvartala u 2015. godini)
Stopa rasta industrijske proizvodnje	6,40%	0,10%	2,50% (III kvarta u 2015. godini)
Prosječna godišnja inflacija	-0,10%	-0,90%	-0,50% (za šest mjeseci u 2015. godini)
Stopa nezaposlenosti	27,50%	27,50%	27,00%
Strane direktne investicije	478 miliona KM	739 miliona KM	600 miliona KM (III kvartala u 2015. godini)

**Podaci preuzeti od CBBiH*

Bilansna suma lizing društava u Federaciji BiH na dan 31.12.2015. godine iznosila je 464.872 hiljada KM, što je za 33.560 hiljada KM ili 6,73% manje u odnosu na 31.12.2014. godine.

U periodu od 01.01. do 31.12.2015. godine na razini djelatnosti lizinga u Federaciji BiH kao rezultat poslovanja ostvarena je dobit u iznosu od 6.385 hiljada KM.

Ukupni kapital lizing društava je na dan 31.12.2015. godine iznosio 47.281 hiljada KM. U poređenju sa 31.12.2014. godine, navedena pozicija je veća za 12.525 hiljada KM ili 36,03%.

Neposredni nadzor nad poslovanjem lizing društava provode ovlaštena lica Agencije sveobuhvatnim i ciljanim kontrolama - pregledom poslovanja na licu mjesta. Kontrolisanim lizing društvima nakon konačnosti zapisnika izdaju se nalozi za otklanjanje utvrđenih nezakonitosti i nepravilnosti u cilju unapređenja, zakonitosti, profitabilnosti, solventnosti i sigurnosti u poslovanju.

U 2015. godini obavljeno je ukupno osam on site kontrola, od čega su tri obimne kontrole, tri kontrole izvršenja naloga i dvije ciljane kontrole. Jedna obimna kontrola je proširena ciljanom kontrolom koja se odnosi na segment zaštite korisnika finansijskih usluga i žiranata, dok su dvije obimne kontrole proširene kontrolom izvršenja naloženih mjera po osnovu zaštita prava korisnika lizinga i jemaca.

Na osnovu provedenih kontrola lizing društava u 2015. godini utvrđene su nepravilnosti koje su se odnosile na: nedostatke sistema internih kontrola u segmentu kvaliteta postupanja po internim aktima, kvalitet postupanja u skladu sa odredbama Zakona o zaštiti žiranata, te kvalitet sistema internih kontrola u navedenom segmentu poslovanja, kao i kvalitet internih akata i postupanja po ugovorima zaključenim sa sudužništvom, nepoštivanje odredbi Zakona o zaštiti korisnika finansijskih usluga, neadekvatnu uspostavu organizacione strukture, nepravilnosti u segmentu računovodstvene funkcije lizing društava, neadekvatno upravljanje poslovnim procesima koji su vezani za upravljanje rizicima i dostava neadekvatnih podataka u Centralni registar kredita kod Centralne banke BiH.

U podatke iskazane u Informaciji na dan 31.12.2015. godine su uključeni podaci dostavljeni od sedam lizing društava koja posjeduju dozvolu za obavljanje poslova lizinga u Federaciji BiH, ukoliko nije drugačije naznačeno.

II POSLOVNE PERFORMANSE LIZING SEKTORA U FEDERACIJI BIH

1. STRUKTURA LIZING SEKTORA

1.1. Status, broj i poslovna mreža

Dozvolu za obavljanje lizinga na dan 31.12.2015. godine je posjedovalo 7 lizing društava, koja su djelatnost lizinga obavljala u sjedištu društva, kao i u 5 podružnica, od kojih se 2 podružnice nalazi u Federaciji BiH i 3 podružnice u Republici Srpskoj.

Jedno lizing društvo sa sjedištem u Republici Srpskoj obavlja poslove lizinga u 4 podružnice koje se nalaze u Federacije BiH.

Dozvolu za obavljanje poslova lizinga na dan 31.12.2015. godine posjeduju sljedeća lizing društva:

1. ASA Leasing d.o.o. Sarajevo,
2. NLB Leasing d.o.o. Sarajevo,
3. Porsche Leasing d.o.o. Društvo za poslove lizinga,
4. Raiffeisen Leasing d.o.o. Sarajevo,
5. Sparkasse Leasing d.o.o. Sarajevo,
6. UniCredit Leasing d.o.o. Sarajevo i
7. VB Leasing d.o.o. Sarajevo.

1.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva prethodno navedenih lizing društava je sljedeća: tri lizing društva nalaze se u 100% vlasništvu nerezidentnih pravnih lica, dva lizing društva nalaze se u većinskom vlasništvu (preko 51%) nerezidentnih pravnih lica, dok dva lizing društva se nalaze u 100% vlasništvu rezidentnih pravnih lica.

U toku 2015. godine kod dva lizing društava došlo do promjene vlasničkih udjela, odnosno prenosa vlasničkih udjela sa nerezidentnih na rezidentna pravna lica. Detaljni podaci o pregledu vlasničke strukture lizing društava dati su u Prilogu 2. Informacije.

1.3. Kadrovska struktura

Na dan 31.12.2015. godine u sektoru lizinga na području Federacije BiH je ukupno angažovano 178 uposlenika, od čega je 141 uposlenik angažovan putem ugovora o radu (stalno zaposleni) u lizing društvima registrovanim u Federaciji BiH, 9 zaposlenika je angažovano u lizing društvu čije je sjedište u Republici Srpskoj, a koji su zaposleni u podružnicama u Federaciji BiH, dok je 28 uposlenika angažovano putem studentskog servisa i preko organizacija koje posreduju u zapošljavanju (privremeno zaposleni). Povećanje broja stalno zaposlenih u odnosu na 31.12.2014. godine je uzrokovano osnivanjem novog lizing društva u kojem je na 31.12.2015. godine angažovano sedam uposlenika.

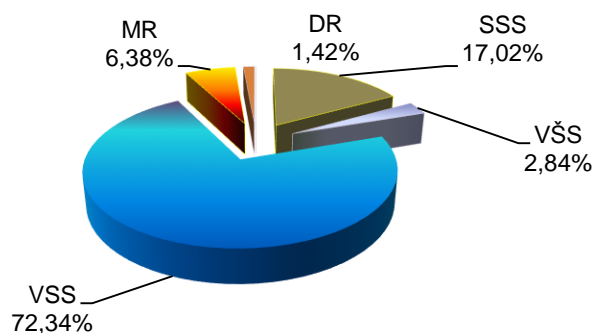
U Tabeli 2. Informacije su iskazani uporedni podaci o broju uposlenika angažovanih u lizing društvima po kvartalima.

Tabela 2. Uporedni prikaz broja uposlenika u lizing sektoru

	31.12.2014	31.3.2015	30.6.2015	30.9.2015	31.12.2015
Broj zaposlenih u lizing društvima sa sjedištem u FBiH					
Broj stalno zaposlenih	130	131	134	141	141
Broj privremeno zaposlenih	36	31	33	27	28
Broj zaposlenih u lizing društvima sa sjedištem u RS na području FBiH					
Broj stalno zaposlenih	7	8	8	8	9
Broj privremeno zaposlenih	0	0	0	0	0
UKUPNO	173	170	175	176	178

U kvalifikacionoj strukturi uposlenika u lizing sektoru na dan 31.12.2015. godine nije bilo značajnijih promjena u odnosu na prethodne izvještajne periode. I dalje najveće učešće imaju zaposlenici sa visokom stručnom spremom (72,34%), nakon čega slijede uposlenici sa srednjom stručnom spremom (17,02%).

Grafikon 1. Kvalifikaciona struktura uposlenika u lizing sektoru na dan 31.12.2015. godine

Efikasnost zaposlenih prilikom ocjene performansi lizing društva mjeri se putem omjera aktive i broja zaposlenih (aktiva po stalno zaposlenom). Na dan 31.12.2015. godine na nivou sektora lizinga na svakog zaposlenog se odnosi 3.296 hiljada KM aktive (31.12.2014. godine – 3.720 hiljada KM po zaposlenom). Analitički pokazatelji za pojedinačna lizing društva kreću se u rasponu od 272 do 4.738 hiljada KM aktive po zaposlenom.

2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA

2.1. Bilans stanja

Ukupna bilansna suma lizing društava u Federaciji BiH na dan 31.12.2015. godine je iznosila 464.872 hiljada KM, što je za 33.560 hiljada KM ili 6,73% manje u odnosu na 31.12.2014. godine. Pojedinačno posmatrano, kod jednog lizing društva evidentan je porast bilansne sume u iznosu od 17.497 hiljada KM, dok je kod pet lizing društava evidentan pad bilansne sume u iznosu

od 52.983 hiljada KM, od čega se na jedno lizing društvo odnosi 16.850 hiljada KM ili 31,80% od ukupno iskaznog smanjenja bilansne sume. Bilansna suma novo-osnovanog lizing društva na dan 31.12.2015. godine je iznosila 1.926 hiljada KM.

Na dva najveća lizing društva (posmatrano po veličini aktive) odnosi se 61,18% od ukupne aktive lizing društava.

U strukturi ukupne aktive lizing društava najznačajnije učešće su imala neto potraživanja po osnovu finansijskog lizinga koja iznose 334.238 hiljada KM ili 71,90% od ukupne aktive sektora lizinga. U poređenju sa 31.12.2014. godine, neto potraživanja po osnovu finansijskog lizinga su veća za 10.838 hiljada KM ili 3,35%, dok su bruto potraživanja po osnovu finansijskog lizinga veća za 8.452 hiljade KM ili 2,25%. U tabelama 3. i 4. Informacije iskazana je struktura neto potraživanja po finansijskom lizingu (neto potraživanja prije umanjenja po osnovu rezervi za gubitke) na dan 31.12.2015. godine i uporedni pregled strukture potraživanja sa 31.12.2014. godine.

Tabela 3. Struktura potraživanja po finansijskom lizingu na dan 31.12.2015. godine

(000 KM)

STRUKTURA PREMA PREDMETU LIZINGA	Kratkoročna potraživanja	Dugoročna potraživanja	Dospjela potraživanja	Ukupno potraživanja	% učešće u ukupnim potraživanjima
Putnička vozila	37.249	54.205	2.333	93.787	27,60%
Vozila za obavljanje djelatnosti (terenska i putnička)	45.507	56.697	2.492	104.696	30,81%
Mašine i oprema	30.553	72.675	2.243	105.471	31,04%
Nekretnine	3.830	29.958	1.944	35.732	10,52%
Šinska vozila, plovni i vazduhoplovni objekti	0	0	0	0	0,00%
Aparati za domaćinstvo	0	0	0	0	0,00%
Ostalo	26	51	1	77	0,03%
UKUPNO	117.164	213.586	9.013	339.763	100,00%
STRUKTURA PREMA KORISNIKU LIZINGA	Kratkoročna potraživanja	Dugoročna potraživanja	Dospjela potraživanja	Ukupno potraživanja	% učešće u ukupnim potraživanjima
Pravna lica	105.515	192.896	8.206	306.617	90,24%
Preduzetnici	1.765	2.943	248	4.956	1,46%
Fizička lica	9.220	16.979	548	26.747	7,87%
Ostalo	664	768	11	1.443	0,43%
UKUPNO	117.164	213.586	9.013	339.763	100,00%

Tabela 4. Uporedni pregled strukture potraživanja

(000 KM)

STRUKTURA PREMA PREDMETU LIZINGA	Potraživanja na dan 31.12.2014.	Potraživanja na dan 31.12.2015.	INDEKS
Putnička vozila	96.245	93.787	97
Vozila za obavljanje djelatnosti (terenska i putnička)	107.774	104.696	97
Mašine i oprema	88.347	105.471	119
Nekretnine	39.361	35.732	91
Šinska vozila, plovni i vazduhoplovni objekti	0	0	0
Aparati za domaćinstvo	0	0	0
Ostalo	63	77	122
UKUPNO	331.790	339.763	102
STRUKTURA PREMA KORISNIKU LIZINGA	Potraživanja na dan 31.12.2014.	Potraživanja na dan 31.12.2015.	INDEKS
Pravna lica	293.122	306.617	105
Preduzetnici	5.048	4.956	98
Fizička lica	31.688	26.747	84
Ostalo	1.932	1.443	75
UKUPNO	331.790	339.763	102

Povećanje neto i bruto potraživanja po finansijskom lizingu je uglavnom uzrokovano činjenicom da je jedno lizing društvo u toku prve polovine 2015. godine aktiviralo lizing ugovore u materijalno značajnom iznosu finansiranja koji su zaključeni krajem 2013. i u toku 2014. godine, ali je aktivacija istih odgođena do trenutka isporuke predmeta lizinga (specifična vrsta opreme sa dugim periodima isporuke). Navedena činjenica je uticala i na povećanje iznosa potraživanja na poziciji "Mašine i oprema" u odnosu na stanje iste na dan 31.12.2014. godine, a što je vidljivo iz Tabele 4. Informacije. Iz navedene tabele je također vidljivo da je u toku 2015. godine došlo do značajnog smanjenja iznosa potraživanja po lizing ugovorima zaključenim sa fizičkim licima. Navedeno je uzrokovano činjenicom nedovoljno razvijene palete lizing proizvoda koji se nude na tržištu fizičkim licima i nepovoljnog poreskog tretmana kamata po ugovorima finansijskog lizinga, što pored obaveznog kasko osiguranja predmeta lizinga, značajno poskupljuje proizvod finansijskog lizinga za ovu vrstu korisnika lizinga.

Neto potraživanja po osnovu zajma su na dan 31.12.2015. godine iznosila 49.114 hiljada KM ili 10,56% od iznosa ukupne aktive sektora lizinga. U odnosu na 31.12.2014. godine, neto potraživanja po osnovu zajma su smanjena za 7.833 hiljade KM ili 13,75%, dok su bruto potraživanja manja za 10.952 hiljade KM ili 16,75%. Značajno smanjenje je uzrokovano činjenicom da je jedno lizing društvo u toku četvrtog kvartala izvršilo otpis potraživanja koja su u prethodnom izvještajnom periodu iskazana sa kašnjenjem preko 360 dana. Potraživanja po osnovu zajmova u strukturi ukupne aktive lizing društava se kontinuirano smanjuju jer je Zakonom o lizingu lizing društvima zabranjeno zaključivanje novih ugovora o zajmu i isti će ostati u bilansima dok ne isteknu ugovoreni rokovi na koje su odobreni. Posmatrano po periodima, otplata po osnovu zajmova iskazuje znake stagnacije (usporene otplate) iz razloga jer lizing društvo koje u svom portfelju ima značajan iznos potraživanja po osnovu zajma u

prethodnim periodima poslovanja odobrilo moratorij u plaćanju ugovorenih obaveza do okončanja procesa revitalizacije poslovanja klijenata kojima su isti odobreni.

Od ukupno iskazanog iznosa neto potraživanja po osnovu zajma, 47.940 hiljada KM ili 97,61% se odnosi na potraživanja jednog lizing društva, koje u svom portfelju ima značajne iznose potraživanja po zajmu, od kojih se 39.461 hiljadu KM ili 82,31% odnosi na potraživanja od subsidijarnih lica, putem kojih su prije stupanja na snagu Zakona o lizingu finansirani projekti izgradnje nekretnina.

U strukturi potraživanja po osnovu zajma, na zajmove odobrene po osnovu finansiranja nekretnina se odnosi 79,52%.

Iskazano stanje bilansne pozicije novac i novčani ekvivalenti na dan 31.12.2015. godine je iznosilo 6.359 hiljada KM, što je za 19.283 hiljade KM ili 75,20% manje u odnosu na 31.12.2014. godine. Učešće navedene pozicije u ukupnoj aktivi se smanjilo sa 5,14%, koliko je iznosilo na kraju 2014. godine na 1,37% koliko je iznosilo na dan 31.12.2015. godine.

Iskazano stanje pozicije plasmani bankama je na dan 31.12.2015. godine iznosilo 16.544 hiljade KM, što je za 5.360 hiljada KM ili 24,47% manje u odnosu na 31.12.2014. godine. Navedena pozicija se uglavnom odnosi na oročena sredstva lizing društava kod komercijalnih banaka. Značajno smanjenje prethodno navedenih pozicija je uzrokovano otplatom kreditnih obaveza lizing društava.

Neto vrijednost osnovnih sredstava finansiranih putem operativnog lizinga na dan 31.12.2015. godine je iznosila 27.141 hiljadu KM i za 116 hiljada KM ili 0,43% je manja u odnosu na 31.12.2014. godine. Pojedinačno posmatrano, kod dva lizing društva je iskazan porast neto vrijednosti osnovnih sredstava finansiranih putem operativnog lizinga u iznosu od 3.776 hiljada KM, dok je kod ostalih lizing društava iskazano smanjenje navedene bilansne pozicije.

U Tabeli 5. Informacije prikazani su podaci neto bilansnih pozicija aktive po izvještajnim periodima.

Tabela 5. Struktura neto bilansnih pozicija aktive

(000 KM)

Bilansne pozicije	31.12.2014	% učešće u aktivi	31.12.2015	% učešće u aktivi	INDEKS
Finansijski lizing - neto	323.400	64,88%	334.238	71,89%	103
Operativni lizing - neto	27.257	5,47%	27.141	5,85%	100
Zajam - neto	56.947	11,43%	49.114	10,56%	86
Ostala aktiva	90.828	18,22%	54.379	11,69%	60
Ukupna aktiva	498.432	100,00%	464.872	100,00%	93

2.1.1. Kvalitet aktive

Prema podacima iz izvještaja lizing društava, rezerve za gubitke po finansijskom lizingu na dan 31.12.2015. godine iskazane su u iznosu od 5.525 hiljada KM i iste su manje za 2.866 hiljada KM ili 34,15% u odnosu na 31.12.2014. godine. U strukturi potraživanja po finansijskom lizingu na dan 31.12.2015. godine je iskazano ukupno 9.013 hiljada KM dospjelih neizmirenih

potraživanja, što je povećanje u odnosu na 31.12.2014. godine u iznosu od 666 hiljada KM ili 6,88%.

U Tabeli 6. Informacije je iskazan uporedni pregled formiranih rezervi po kategorijama kašnjenja.

Tabela 6. Uporedni prikaz formiranih rezervi za finansijski lizing po kategorijama kašnjenja
(000 KM)

Dani kašnjenja	Ukupne rezerve 31.12.2014	Ukupne rezerve 31.12.2015	INDEKS
0-60	1.468	2.188	149
60-90	181	626	346
90-180	1.179	744	63
preko 180	4.958	1.892	38
preko 360	604	74	12
UKUPNO	8.390	5.524	66

Pojedinačno posmatrano, na dva najveća lizing društva (posmatrano po veličini aktive) se odnosi 64,40% od ukupno formiranih rezervi za gubitke. Kod tri lizing društva je iskazano povećanje formiranih rezervi za gubitke u odnosu na 31.12.2014. godine u ukupnom iznosu od 855 hiljada KM, dok je kod tri lizing društva evidentirano smanjenje formiranih rezervi za gubitke u odnosu na 31.12.2014. godine u ukupnom iznosu od 3.720 hiljade KM.

Posmatrano po kategorijama kašnjenja dospjelih nenaplaćenih potraživanja, u poređenju sa 31.12.2014. godine evidentirano je smanjenje rezervi za gubitke u kategorijama kašnjenja preko 90 dana, dok je povećanje evidentirano u kategorijama do 90 dana, što je uzrokovalo kumulativno smanjenje formiranih rezervi za gubitke.

Rezerve za zajmove na dan 31.12.2015. godine su iznosile 5.310 hiljada KM i smanjene su za 3.119 hiljada KM ili 37,00% u odnosu na 31.12.2014. godine, kada su rezerve za zajmove iznosile 8.429 hiljada KM, usljed značajnog iznosa otpisanih potraživanja. Od ukupnog iznosa formiranih rezervi za zajmove na dan 31.12.2015. godine, 5.283 hiljade KM ili 99,50% se odnosi na rezerve formirane od strane jednog lizing društva koje u svom portfelju ima najznačajniji iznos potraživanja po ugovorima zajma od subsidijarnih lica, koja su u kategoriji do 90 dana kašnjenja.

Ukupan iznos otpisanih potraživanja po finansijskom lizingu i zajmu na dan 31.12.2015. godine je iznosio 116.966 hiljada KM, što je za 6.577 hiljada KM ili 5,32% manje od iskazanog iznosa krajem prethodne poslovne godine, što je uzrokovano značajnom naplatom prethodno otpisanih potraživanja i trajnim otpisima u iznosu od 12.536 hiljada KM, od čega se 11.055 hiljada KM ili 88,19% odnosi na trajne otpise jednog lizing društva provedene na osnovu odluke upravljačkih funkcija istog. Od ukupno iskazanog iznosa otpisanih potraživanja, 54.380 hiljada KM ili 46,49% se odnosi na otpise formirane od strane jednog lizing društva. U periodu od 01.01. do 31.12.2015. godine iskazano je 12.913 hiljada KM novih otpisa, od čega se 7.669 hiljada ili 59,39% odnosi na otpise formirane od strane jednog lizing društva. U navedenom periodu naplata po osnovu

otpisanih potraživanja iznosi 6.954 hiljade KM, od čega se 84,78% odnosi na naplatu iskazanu od strane dva lizing društva.

Tržišna vrijednost izuzetih predmeta lizinga na dan 31.12.2015. godine, usljed raskida lizing ugovora sa korisnikom lizinga ili istekom ugovora kod kojih nije ugovoren otkup predmeta lizinga, iznosila je 16.828 hiljada KM i manja je za 8.644 hiljade KM ili 33,94% u odnosu na 31.12.2014. godine. Iskazana vrijednost se odnosi na 88 izuzetih jedinica, što je za 38 izuzetih predmeta ili 28,45% manje u odnosu na 31.12.2014. godine. U Tabeli 7. Informacije je iskazana uporedna struktura izuzetih predmeta lizinga na dan 31.12.2014. i 31.12.2015. godine.

Tabela 7. Broj i vrijednost izuzetih predmeta lizinga

(u 000 KM)

Red. Broj	VRSTA PREDMETA LIZINGA	31.12.2014		31.12.2015	
		Broj jedinica	Procijenjena tržišna vrijednost	Broj jedinica	Procijenjena tržišna vrijednost
1.	Putnička vozila	41	609	31	408
2.	Vozila za obavljanje djelatnosti (terenska i putnička)	24	927	18	343
3.	Mašine i oprema	34	840	15	545
4.	Nekretnine	27	23.096	24	15.532
5.	Ostalo	0	0	0	0
Ukupno		126	25.472	88	16.828

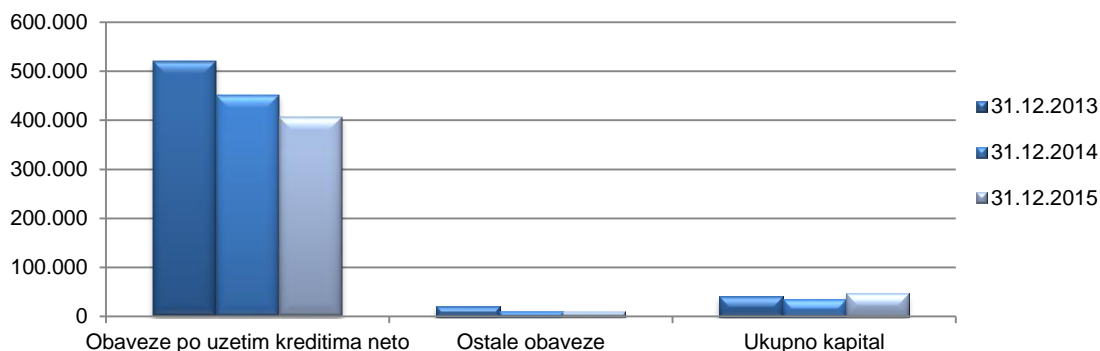
Pojedinačno posmatrano, 14.885 hiljada KM ili 88,45% od ukupne vrijednosti izuzetih predmeta lizinga koji su u posjedu lizing društava se odnosi na predmete lizinga izuzete od strane dva lizing društva.

Od ukupno iskazanog iznosa procijenjene vrijednosti izuzetih predmeta lizinga na dan 31.12.2015. godine, 15.532 hiljade KM ili 92,30% se odnosi na nekretnine (poslovni objekti) po kojima su lizing društva ušla u posjed iz razloga nepoštivanja ugovornih obaveza od strane korisnika lizinga. Ukupan iznos navedene pozicije se odnosi na tri lizing društva. Trenutna tržišna situacija i neadekvatni kriteriji odobravanja finansiranja uzrokuju otežanu prodaju ili novo finansiranje preuzetih nekretnina putem finansijskog ili operativnog lizinga, naročito ukoliko se uzme u obzir i činjenica da su preuzete nekretnine uglavnom poslovno-proizvodni objekti.

2.2. Struktura pasive

Obaveze po uzetim kreditima na dan 31.12.2015. godine i dalje predstavljaju dominantnu poziciju u strukturi ukupne pasive lizing društava (87,60% od ukupnog iznosa bilansne sume). U Grafikonu 2. Informacije iskazana je uporedna struktura pasive sektora na 31.12.2013., 31.12.2014. i 31.12.2015. godine.

Grafikon 2. Struktura pasive – uporedni podaci (000 KM)

Ukupne obaveze po kreditima na dan 31.12.2015. godine smanjene su za 44.359 hiljada KM ili 9,82% u odnosu na 31.12.2014. godine, kada je navedena pozicija iznosila 451.666 hiljada KM. Pojedinačno posmatrano, smanjenje pozicije obaveze po kreditima je iskazano od strane četiri lizing društva u ukupnom iznosu od 54.576 hiljada KM, jedno lizing društvo je iskazalo povećanje u iznosu od 10.022 hiljada KM, dok je kod jednog lizing društva pozicija obaveze po kreditima ostala na istom nivou. Novo-osnovano lizing društvo je na dan 31.12.2015. godine iskazalo kreditno zaduženje u iznosu 195 hiljada KM. Od ukupnog iznosa obaveza po uzetim kreditima, 392.205 hiljada KM ili 84,35% se odnosi na dugoročne obaveze.

U strukturi izvora finansiranja na zaduženja od evropskih razvojnih banaka (EIB, EBRD, CEDB i DEG) se odnosi 79.485 hiljada KM ili 22,03% od ukupnih kreditnih obaveza. Sredstva razvojnih banaka su po prirodi namjenska i uglavnom se odnose na razvoj srednjih i malih preduzeća, a obezbjeđena su bankarskim garancijama izdatim od strane matičnih banaka ili njihovih holding kompanija. Ostale kreditne obaveze se odnose na zaduženja komercijalnih stranih i domaćih banaka koje uglavnom pripadaju grupacijama kojima lizing društva pripadaju ili na direktna zaduženja od osnivača.

Ukupna ponderisana nominalna kamatna stopa koju lizing društva plaćaju na izvore sredstava u periodu od 01.01. do 31.12.2015. godine je iznosila 2,56% na godišnjem nivou (kamatna stopa izračunata na bazi prosječnog stanja uzetih kredita i kamatnog rashoda u posmatranom periodu) i ista je u blagom padu u odnosu na 31.12.2014. godine kada je iznosila 2,97%. Kamatne stope na izvore sredstava lizing društava uglavnom su vezane za varijabilni indeks EURIBOR, čija je prosječna vrijednost u toku prvih devet mjeseci 2015. godine iznosila 0,06% (vrijednost 6 M EURIBOR), što je značajno manje u odnosu na prosječnu vrijednosti u 2014. godini kada je iznosila 0,32% na godišnjem nivou.

Ukupni kapital lizing društava je na dan 31.12.2015. godine iznosio 47.281 hiljada KM. U poređenju sa 31.12.2014. godine, navedena pozicija je veća za 12.525 hiljadu KM ili 36,03%. Pojedinačno posmatrano, kod pet lizing društava je došlo do povećanja ukupnog kapitala u iznosu 20.888 hiljada KM (u iznos povećanja nisu uključeni podaci novo-osnovanog lizing društva koje je iskazalo kapital u iznosu od 1.669 hiljada KM), dok je kod jednog lizing društva došlo do

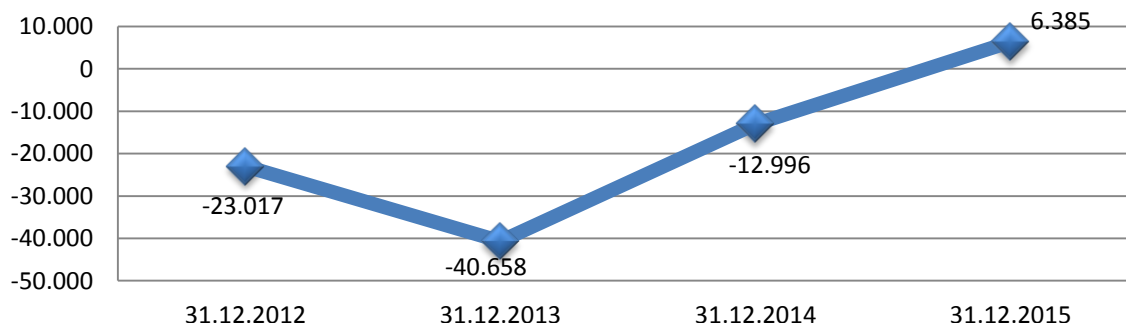
smanjenja ukupnog kapitala u iznosu od 10.052 hiljade KM, usljed isplate akumulirane dobiti osnivaču društva tokom 2015. godine.

U toku 2015. godine kod dva lizing društva je izvršena dokapitalizacija u novcu u iznosu od 16.138 hiljada KM, dok je kod jednog lizing društva usljed otpisa kreditnih obaveza od strane ino povjerioca (povezano lice prethodnog udjeličara) u iznosu od 8.589 hiljada KM iskazan pozitivan finansijski rezultat i značajno povećanje ukupnog kapitala (Društvo koje je u prethodnim izvještajnim periodima iskazivalo iznos kapitala manji od zakonom definisanog minimalnog iznosa).

2.3. Profitabilnost

Na nivou sektora lizinga u periodu 01.01. do 31.12.2015. godine ostvarena je dobit u iznosu od 6.385 hiljada KM. Sektor je u sva četiri izvještajna perioda u toku 2015. godine iskazao pozitivan poslovni rezultat. Pojedinačno posmatrano, pet lizing društava je iskazalo pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 11.836 hiljada KM, dok su dva lizing društva iskazala negativan finansijski rezultat u iznosu od 5.451 hiljadu KM. U poređenju sa poslovnim rezultatom iskazanim na dan 31.12.2014. godine kada je iskazan gubitak u iznosu od 12.996 hiljada KM, kao i činjenici da je sektor u sva četiri izvještajna perioda u 2015. godini iskazao pozitivan poslovni rezultat, može se konstatovati da poslovanje lizing društava u FBiH ukazuje na stabilizaciju poslovanja. U Grafikonu 3. Informacije su iskazani podaci o poslovnim rezultatima sektora u prethodnim godinama.

Grafikon 3. Podaci o poslovnim rezultatima lizing sektora (000 KM)

Posmatrano po vrsti prihoda, prihodi od kamata u periodu 01.01.-31.12.2015. godine su iznosili 28.113 hiljada KM, što je za 1.933 hiljade KM ili 6,43% manje u odnosu na isti period prethodne godine. Ukoliko se posmatraju pojedinačne pozicije prihoda od kamata, pozicija prihoda po osnovu kamata iz finansijskog lizinga je iznosila 19.506 hiljada KM i za 2.802 hiljade KM ili 12,56% je manja u odnosu na isti period prethodne poslovne godine. Razlog smanjenja prihoda se može obrazložiti nižom vrijednošću EURIBOR-a za koji su vezane izlazne kamatne stope, kao i činjenicom da je lizing društvo, koje je ostvarilo najveći volumen novih finansiranja, ista finansiralo sa kamatnom stopom koja je značajno manja u odnosu na prosjek kamatnih stopa ostalih lizing društava. Pozicija ostalih prihoda po kamati je povećana u odnosu na isti period prethodne godine za 984 hiljade KM ili 16,47%. Pozicija kamate na plasmane bankama je iznosila 408 hiljada KM i ista je veća za 20 hiljada ili 5,15% u odnosu na isti period prethodne

godine iz razloga jer su lizing društva raspolagala značajnim iznosima slobodnih novčanih sredstava koja su oročavala kod komercijalnih banaka u zemlji.

Rashodi po osnovu kamata su iznosili 10.981 hiljadu KM, što je za 3.496 hiljada KM ili 24,15% manje u odnosu na isti period prethodne poslovne godine, usljed smanjenog obima zaduženja (kreditnih obaveza), kao i smanjenja vrijednosti varijabilnog indeksa uz koji su vezane ulazne kamatne stope.

Ukupan neto prihod od kamata iskazan za period od 01.01. do 31.12.2015. godine je iznosio 17.132 hiljade KM, što predstavlja povećanje u odnosu na isti period prethodne godine za 1.563 hiljada KM ili 10,04%.

Kategorija operativnih prihoda je u poređenju sa istim periodom prethodne godine veća za 14.308 hiljada KM ili 74,39%. Značajan rast navedene pozicije je uzrokovan činjenicom da je lizing društvo koje je u 2015. godine provelo otpis kreditnih obaveza od ino povjerica, prihod po navedenom osnovu iskazalo na poziciji operativnih prihoda (ostali operativni prihodi). Dodatni faktor koji je uticao na povećanje pozicije operativnih prihoda je i porast naplate otpisanih potraživanja, koje je za 2.159 hiljada KM ili 74,50% veće u odnosu na isti period prethodne poslovne godine.

Na izvještajnoj poziciji troškova rezervi za gubitke na dan 31.12.2015. godine je iskazan iznos od 4.643 hiljada KM što predstavlja povećanje za 4.970 hiljada KM u odnosu na isti period prethodne godine, kada su na izvještajnoj poziciji troškova rezervi za gubitke iskazani prihodi u iznosu od 327 hiljada KM usljed značajnog iznosa oslobađanja rezervi za gubitke po osnovu potraživanja iz finansijskog lizinga.

Za potrebe analize tržišta lizinga izračunati su pokazatelji poslovanja koji su prikazani u Tabeli 8. Informacije.

Tabela 8. Osnovni pokazatelji poslovanja

POKAZATELJI POSLOVANJA	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2014	31.12.2015
Povrat na prosječnu aktivu (ROA)	-2,85%	-5,63%	-2,55%	1,32%
Povrat na prosječni kapital (ROE)	-31,00%	-53,04%	-23,17%	14,59%
Prosječna aktivna kamatna stopa (finansijski lizing)	7,19%	7,15%	6,39%	5,68%
Prosječna pasivna kamatna stopa	3,76%	2,88%	2,97%	2,56%
Ukupne obaveze prema kapitalu	13,29	13,32	13,34	8,83

Na kraju 2015. godine pokazatelji profitabilnosti lizing društava, povrat na prosječnu aktivu i povrat na prosječni kapital bili su pozitivni za razliku od kraja 2014. godine kada su ovi pokazatelji imali negativne vrijednosti. Odnos ukupnih obaveza prema kapitalu je značajno smanjen u odnosu na prethodnu poslovnu godinu, što ukazuje na poboljšanje solventnosti sektora lizinga.

Ne zanemarujući značajnost pojedinačnih pozitivnih poslovnih rezultata ostvarenih od strane lizing društava, bitno je napomenuti da je pozitivan poslovni rezultat sektora uglavnom

uzrokovan značajnim porastom operativnih prihoda nastalih po osnovu otpisa kreditnih obaveza u jednom lizing društvu (jednokratni efekat nastao po osnovu jedne transakcije).

3. STRUKTURA PLASMANA, TRŽIŠNO UČEŠĆE, NOMINALNE I EFEKTIVNE KAMATNE STOPE

3.1. Struktura plasmana prema predmetu i vrsti lizinga

Djelatnost lizinga u toku 2015. godine bilježi trend povećanja poslovnih aktivnosti. Vrijednost novozaključenih aktiviranih ugovora finansijskog i operativnog lizinga u periodu od 01.01. do 31.12.2015. godine je iznosila 179.638 hiljada KM i za 28.237 hiljada KM ili 18,65% više u odnosu na isti period prethodne godine. Broj novozaključenih ugovora u 2015. godine iznosi 3.555 ugovora i manji je za 200 ugovora ili 5,33% u odnosu na prethodnu godinu.

Iznosi finansiranja ostvareni po kvartalima u 2015. godini su iskazani u Tabeli 9. Informacije.

Tabela 9. Uporedni prikaz ostvarene vrijednosti novozaključenih aktiviranih ugovora u toku 2015. godine

(u 000 KM)

Period	Finansijski lizing	Operativni lizing	UKUPNO
I kvartal 2015	38.014	1.445	39.459
II kvartal 2015	53.642	3.093	56.735
III kvartal 2015	44.306	2.689	46.995
IV kvartal 2015	31.394	5.055	36.449
UKUPNO	167.356	12.282	179.638

Prosječna vrijednost ugovora zaključenih u toku IV kvartala 2015. godine je iznosila 40 hiljada KM i veća je u odnosu na prosječnu vrijednost ugovora u istom periodu prošle godine, kada je iznosila 37 hiljada KM.

Od ukupno ostvarene vrijednosti novozaključenih ugovora u 2015. godine, 167.356 hiljada KM ili 93,16% se odnosi na ugovore finansijskog lizinga, sa prosječnom (ponderisanom) nominalnom kamatnom stopom od 5,79% i ponderisanom efektivnom kamatnom stopom od 8,08% na godišnjem nivou.

U Tabeli 10. Informacije su prikazani uporedni pokazatelji novih finansiranja po predmetu lizinga i vrsti ugovora.

Tabela 10. Struktura iznosa finansiranja prema predmetu lizinga

(000 KM)

	31.12.2014. godina			31.12.2015. godina		
	Finansijski lizing	Operativni lizing	UKUPNO	Finansijski lizing	Operativni lizing	UKUPNO
Vozila	103.870	16.394	120.264	113.620	12.282	125.902
Oprema	28.064	1.000	29.064	53.704	0	53.704
Nekretnine	2.032	0	2.032	0	0	0
Ostalo	41	0	41	32	0	32
UKUPNO	134.007	17.394	151.401	167.356	12.282	179.638

U ukupan iznos novih finansiranja ostvaren u toku 2014. i 2015. godine uključen je i iznos finansiranja koje je ostvarilo lizing društvo sa sjedištem u Republici Srpskoj putem poslovnica na području Federacije BiH (navedeno društvo veći dio poslovnih aktivnosti ostvaruje u Federaciji BiH).

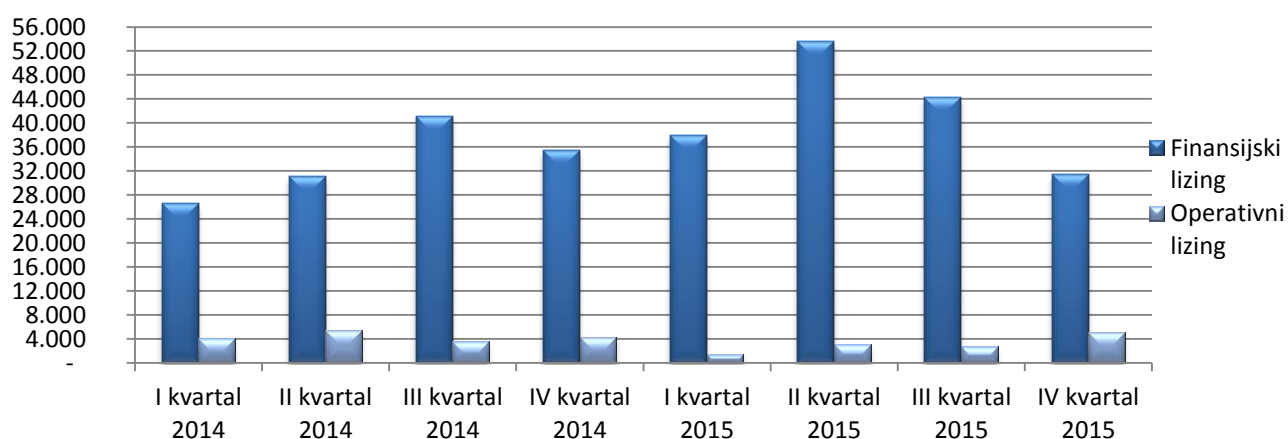
Od ukupno ostvarenog volumena novozaključenih ugovora, 71.151 hiljadu KM ili 39,61% se odnosi na vrijednost ugovora zaključenih od strane jednog lizing društva. Isto je uzrokovano činjenicom da se značajan iznos iskazanih novozaključenih ugovora odnosi na ugovore zaključene u 2013. i 2014. godini, koji su aktivirani i iskazani kao novozaključeni ugovori u toku 2015. godine usljed isporuke i montaže finansirane opreme (sukcesivna isporuka i aktiviranje ugovora).

Napominjemo da su dva lizing društva u 2015. godini obustavila nova finansiranja sa ciljem stabilizacije poslovanja, sanacije postojećih problematičnih plasmana i prenosa vlasničkih udjela sa nerezidentnog na rezidentno pravno lice, dok je novo-osnovano lizing društvo poslovne aktivnosti započelo u toku avgusta 2015. godine.

U strukturi novih plasmana prema vrsti korisnika lizinga dominiraju plasmani prema pravnim licima (92,87% od ukupnog iznosa finansiranja u toku 2015. godine). Kao jedan od bitnih razloga je činjenica da je finansiranje putem lizinga za fizička lica nepovoljnije u odnosu na kreditne plasmane iz razloga nedovoljno razvijene palete lizing proizvoda koji se nude na tržištu za fizička lica, kao i obaveza plaćanja PDV-a na kamatu, što predstavlja dodatni trošak klijentima koji nisu PDV obveznici.

U Grafikonu 4. Informacije iskazan je uporedni pregled vrijednosti novozaključenih ugovora finansijskog i operativnog lizinga po kvartalima u 2014. i 2015. godini.

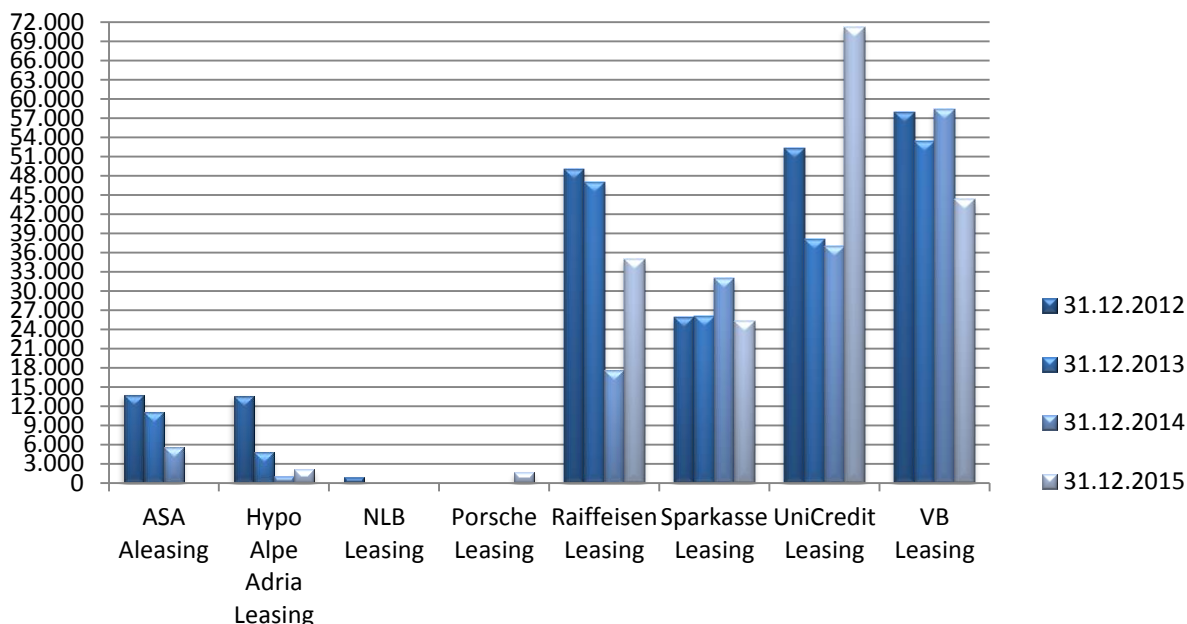
Grafikon 4. Uporedni pregled vrijednosti novozaključenih ugovora u 2014. i 2015. godini (u 000 KM)

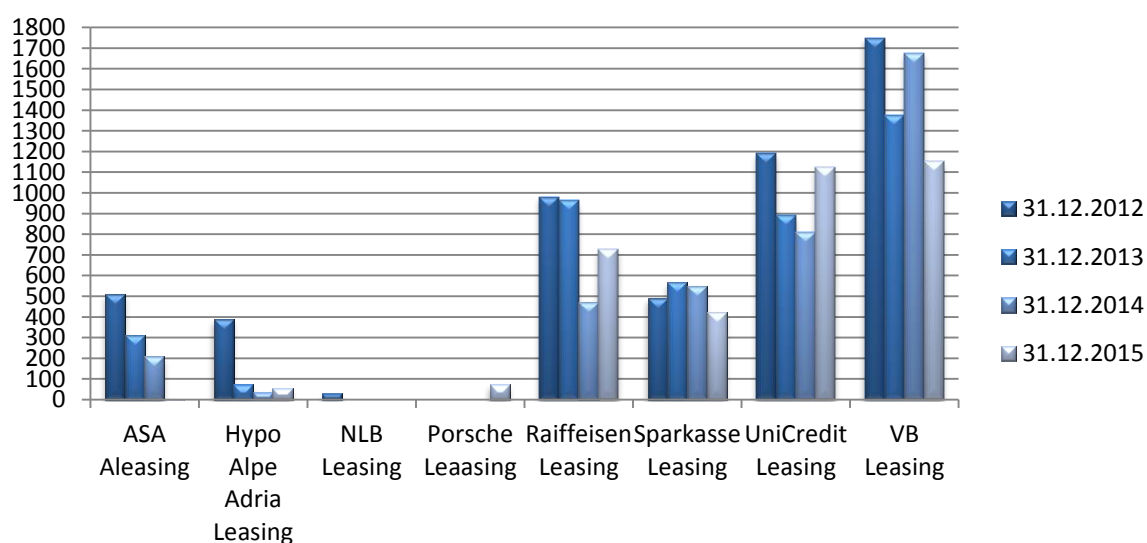
3.2. Tržišno učešće prema finansijskom volumenu i broju ugovora

Uporedni prikaz pojedinačnog tržišnog učešća lizing društava prema ukupnom volumenu i broju novozaključenih ugovora finansijskog i operativnog lizinga je iskazano u Grafikonima 5. i 6. Informacije

Grafikon 5. Tržišno učešće prema broju ugovora

Grafikon 6. Tržišno učešće prema broju ugovora

Na osnovu naprijed navedenog grafičkog prikaza je vidljivo da je kod tri lizing društva (ne uključujući novo-osnovano lizing društvo) u 2015. godine došlo do povećanja volumena novih finansiranja u odnosu na isti period prethodne godine, dok su dva društva iskazala smanjenje volumena finansiranja. Jedno lizing društvo je po osnovu odluke vlasnika od 2013. godine obustavilo nova finansiranja i jedno društvo je uslijed započetih promjena u vlasničkoj strukturi početkom 2015. godine takođe zaustavilo nova finansiranja.

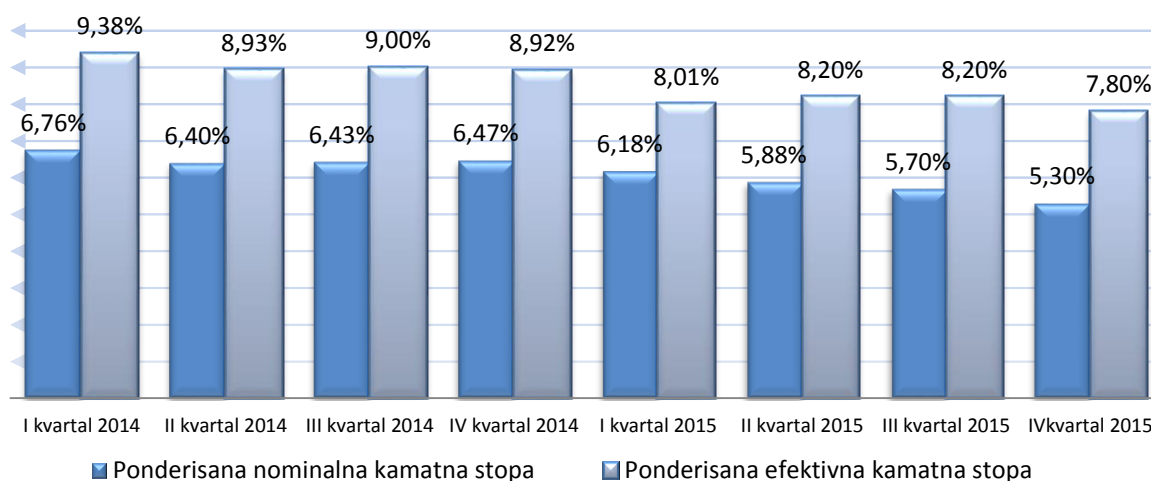
3.3. Ponderisana nominalna i efektivna kamatna stopa

Efektivna kamatna stopa predstavlja stvarnu relativnu cijenu ugovora o lizingu izraženu na godišnjem nivou i iskazuje se u skladu sa Odlukom o jedinstvenom načinu i metodi izračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope za ugovore o finansijskom lizingu.

Ukupna prosječna nominalna kamatna stopa za ugovore finansijskog lizinga zaključene u toku IV kvartala 2015. godine je iznosila 4,32% za kratkoročne i 5,31% za dugoročne ugovore, dok je efektivna kamatna stopa za kratkoročne ugovore iznosila 7,17%, a za dugoročne 7,81% na godišnjem nivou. Ukupna ponderisana nominalna kamatna stopa za navedeni period je iznosila 5,30%, a efektivna 7,80% na godišnjem nivou. U poređenju sa istim periodom prethodne poslovne godine kada je iskazana ukupna ponderisana nominalna kamatna stopa od 6,47% i efektivna od 8,92% na godišnjem nivou, evidentno je značajno smanjenje kamatnih stopa po ugovorima finansijskog lizinga u toku 2015. godine.

U Grafikonu 7. Informacije iskazane su ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope po kvartalima.

Grafikon 7. Pregled prosječnih ponderisanih nominalnih i efektivnih kamatnih stopa za ugovore o finansijskom lizingu po kvartalima

U Tabeli 11. Informacije iskazani su podaci o iznosu finansiranja, nominalnoj i efektivnoj kamatnoj stopi za ugovore finansijskog lizinga zaključene u 2015. godini.

Tabela 11. Prosječna nominalna i efektivna kamatna stopa za ugovore finansijskog lizinga zaključene u 2015. godine

Redn i broj	OPIS	Broj ugovora	Iznos finansiranja (000) KM	Ponderisana nominalna kamatna stopa	Ponderisana efektivna kamatna stopa
1.	Kratkoročni lizing ugovor prema predmetu lizinga:	88	2.947	4,72%	7,58%
a.	putnička vozila	49	1.418	5,09%	8,21%
b.	vozila za obavljanje djelatnosti (terenska i putnička)	31	1.205	4,49%	7,43%
c.	mašine i oprema	8	324	3,91%	5,43%
d..	ostalo	0	0	0	0
1.1.	Kratkoročni lizing ugovor prema korisniku lizinga:	88	2.947	4,72%	7,58%
a.	pravna lica	79	2.787	4,62%	7,31%
b.	preduzetnici	1	4	6,35%	12,80%
c.	fizička lica	8	156	6,43%	12,35%
2.	Dugoročni lizing ugovor prema predmetu lizinga:	3.075	164.409	5,81%	8,09%
a.	putnička vozila	1.748	52.288	5,98%	9,07%
b.	vozila za obavljanje djelatnosti (terenska i putnička)	912	58.709	5,40%	7,41%
c.	mašine i oprema	412	53.380	6,10%	7,88%
d.	nekretnine	0	0	0	0
e.	ostalo	3	32	7,80%	11,43%
2.1.	Dugoročni lizing ugovor prema korisniku lizinga:	3.075	164.409	5,81%	8,09%
a.	pravna lica	2.576	151.782	5,81%	7,81%
b.	preduzetnici	90	2.663	6,87%	10,08%
c.	fizička lica	409	9.964	5,54%	11,83%
	UKUPNO	3.163	167.356	5,79%	8,08%

Trend smanjenja nominalnih i efektivnih kamatnih stopa u toku 2015. godine u odnosu na 2014. godinu je uzrokovan niskom vrijednošću varijabilnog indeksa (EURIBOR) za koji su vezane izlazne kamatne stope, kao i činjenicom da je krajem prethodne i u toku tekuće poslovne godine većina tržišno aktivnih lizing društava vršila finansiranja putem akcijskih proizvoda za koje je kamata na iznos finansiranja (u cjelosti ili djelimično) subvencionirana od strane dobavljača predmeta lizinga, dok je po pojedinim akcijskim proizvodima od strane osiguravajućih društava subvencionirana i naknada po osnovu kasko osiguranja predmeta lizinga.

Prethodno iskazane nominalne kamatne stope predstavljaju ugovorenu nominalnu kamatnu stopu između lizing društva i korisnika lizinga u trenutku potpisa lizing ugovora, dok prethodno iskazane efektivne kamatne stope predstavljaju diskontne stope kojom se na godišnjem nivou izjednačava sadašnja vrijednost svih budućih i postojećih obaveza dogovorenih između lizing

društva i korisnika lizinga, i u iste su uključeni svi novčani tokovi predviđeni lizing ugovorom koji se odnose na uplate korisnika lizinga isključivo prema lizing društvu.

Značajna razlika između nominalne i efektivne kamatne stope je posljedica PDV-a na kamatu, koji je obavezan dio ugovora o finansijskom lizingu i koji se plaća unaprijed od strane korisnika lizinga, kreiranje ugovora finansijskog lizinga sa otkupnom vrijednošću, kao i dodatni troškovi lizing aranžmana koji su često sastavni dio mjesečne najamnine lizing ugovora. Pored navedenog, na odstupanje u iznosu nominalne i efektivne kamatne stope utiče i primjena Zakona o zaštiti korisnika finansijskih usluga po kojem je u izračunu EKS za ugovore finansijskog lizinga zaključene sa fizičkim licima uključen i iznos naknade po osnovu kasko osiguranja predmeta lizinga.

III USKLAĐENOST POSLOVANJA SA STANDARDIMA SPREČAVANJA PRANJA NOVCA I FINANSIRANJA TERORISTIČKIH AKTIVNOSTI

U kontroli usklađenosti poslovanja lizing društava sa standardima sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti utvrđeno je 18 neusklađenosti i nepravilnosti (3,6 nepravilnosti i neusklađenosti po lizing društvu).

Na osnovu pojedinačnih usklađenosti lizing društava, a iz kojih se izvodi ocjena usklađenosti lizing sektora sa standardima sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti može se zaključiti da je kvantitet rizika od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti je umjeren, kvalitet upravljanja ovim rizikom je zadovoljavajućem nivou te da ne postoje razlozi za supervizorsku zabrinutost.

Kad posmatramo usklađenost lizing sektora sa odredbama Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti („Službene glasnik BiH” broj 47/14), Zakona o lizingu, Odluke o minimalnim standardima aktivnosti lizing društava na sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti (“Službene novine Federacije BiH” broj 48/12), te ostale zakone i provedbene propise koji propisuju obaveze lizing društava na sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, može se zaključiti da je lizing sektor Federacije Bosne i Hercegovine, većim dijelom usklađen sa normama koje su propisane ovim zakonima i propisima.

Prihvatljivost klijenta

Lizing društva su definisala politiku o prihvatljivosti klijenata. Svakako je veoma značajno da je definisan i da se primjenjuje pristup klijentima koji se temelji na analizi rizika, odnosno da se donosi odluka o tome koji i kakvi klijenti su prihvatljivi za lizing društvo. Na osnovu ovih analiza i elemenata politike prihvatljivosti klijenata ustrojeni su i registri profila klijenata. Određen problem predstavlja ažuriranje ovog registra.

Identifikacija i praćenje aktivnosti klijenta

Lizing društva su donijela politike o identifikaciji i praćenju aktivnosti klijenta. Usvojila su standard «upoznaj svog klijenta» kao osnovni element ove politike. Politiku o identifikaciji klijenta lizing društva primjenjuju kod uspostave poslovnih odnosa sa klijentima. Međutim, još uvijek je prisutan problem ažuriranja dokumentacije kojom se verificuje izvršena identifikacija kod već uspostavljenih poslovnih odnosa. U ovim slučajevima postoje i problemi u praćenju aktivnosti klijenata, tako da se ne ispravljaju učinjeni propusti u identifikaciji i verifikaciji izvora sredstava klijenata.

Upravljanje rizikom od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti

Elementi politike upravljanja rizikom od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti definisani su u programima lizing društava. Definisane su linije izvještavanja, kako eksterne, tako i interne. Utvrđeni broj nepravilnosti u kontrolama usklađenosti poslovanja potvrđuje da je kvalitet upravljanja rizicima koji su posljedica pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti u rastućem trendu i da je zadovoljavajući.

Izvještavanje

Lizing društva su u 2015. godini izvijestila 12 transakcija u vrijednosti od 419 hiljada KM, što je 10,70% u odnosu na predhodnu godinu.

IV ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Prema pokazateljima poslovanja lizing društava u Federaciji BiH sa 31.12.2015. godine može se zaključiti da poslovanje lizing društava u toku 2015. godine ukazuje na blagu stabilizaciju poslovanja, što se ogleđa u povoljnijim finansijskim pokazateljima, kao i u ukupnom volumenu novozaključenih ugovora. Nadalje, činjenica da je još jedno društvo dobilo dozvolu za rad, dugoročno posmatrano može se očekivati povećanje bilansne sume sektora i povećanje učešća sektora lizinga u finansijskom sektoru FBiH.

U okviru svojih nadležnosti vezanih za nadzor lizing društava Agencija se rukovodi načelima transparentnosti, izgradnje povjerenja kod lizing društava, kao i adekvatne zaštite korisnika finansijskih usluga finansiranih putem lizinga s ciljem ostvarivanja finansijske stabilnosti pojedinog lizing društva i djelatnosti lizinga na nivou Federacije BiH.

U toku je proces usvajanja Izmjena i dopuna Zakona o lizingu koji je kreiran u skladu sa nedostacima zakonske regulative konstatovane u toku dosadašnjeg nadzora, kao i usklađivanja sa drugom zakonskom regulativom. Izmjene i dopune odnose se na: proces oduzimanja dozvole za obavljanje poslova lizinga i prestanak poslovanja lizing društava, potrebe za nadzorom drugih pravnih lica za koja postoje saznanja i dokazi da obavljaju poslove lizinga, detaljnije definisanje ugovora o lizingu u odnosu na ugovor o zakupu, definisanje minimalnih organizacionih zahtjeva i izdvajanje poslovnih procesa lizing društva (eksternalizacija), uvođenje novih mjera u otklanjanju nezakonitosti i nepravilnosti, obaveza čuvanja povjerljivih podataka i izmjene vezane

za prekršaje lizing društava i odgovornih lica u lizing društvima. Dio izmjena Zakona koji se odnosi na detaljnije definisanje pojma ugovora o lizingu je kreiran po osnovu preporuka koje su date od strane tima MMF-a i Svjetske banke u okviru Programa procjene finansijske stabilnosti BiH (FSAP). Dopune su također izvršene na osnovu prijedloga dobivenih od strane Udruženja društava za leasing u BiH.

Agencija će se u narednom periodu fokusirati na sljedeće aspekte:

- nastaviti i dalje kontinuiran nadzor lizing društava putem izvještaja i kontrolama na licu mjesta
- insistirati na kapitalnom jačanju lizing društava i internom definisanju parametara zaštite kapitala i kapitalne adekvatnosti,
- dopunjavanje zakonske i podzakonske regulative za lizing sektor koja se odnosi na djelovanje i poslovanje lizing društava,
- nadziratu usklađenost lizing društava sa zakonima i podzakonskim aktima i primjeni praksi u lizing društvima u segmentu zaštite korisnika finansijskih usluga i žiranata,
- nastaviti praćenje aktivnosti lizing društava na sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma,
- unapređenje strukture i kvaliteta podataka u Centralnom registru kredita kod Centralne banke BiH,
- nastaviti permanentnu edukaciju i stručno osposobljavanje kadrova,
- unapređivati saradnju sa Udruženjem društava za leasing u BiH, u smislu pružanja stručne pomoći u primjeni zakonske i podzakonske regulative lizing društava kao i prijedloga izmjena zakonskih propisa i
- unaprijeđivati saradnju sa drugim nadzornim i kontrolnim institucijama.

Aktivnosti lizing društava trebaju biti usmjerene na:

- kreiranje i dogradnja regulative za lizing društva u smislu djelovanja i poslovanja lizing društava, a posebno na pripremi i usvajanju izmjena i dopuna Zakona o lizingu,
- implementaciju zakona i zakonskih akata u segmentu zaštite korisnika finansijskih usluga i žiranata,
- kapitalno jačanje i definisanje parametara zaštite kapitala i kapitalne adekvatnosti,
- unapređenju politika i procedura u upravljanju rizicima kojima su izložena lizing društva u svom poslovanju,
- jačanje sistema internih kontrola i funkcije interne revizije kao neovisne u izvršavanju svojih zadataka,
- unapređenje palete proizvoda koji se nude tržištu i pronalaženje novih kanala prodaje,
- detaljnije informisanje klijenata o proizvodima koje lizing društva nude u cilju boljeg razumjevanja i ozbiljnijeg pristupa finansiranju putem lizinga i
- redovno, ažurno i tačno dostavljanje podataka Centralnom registru kredita kod Centralne banke.

V PODZAKONSKI AKTI AGENCIJE ZA POSLOVANJE LIZING DRUŠTAVA

Na osnovu Zakona o lizingu, izdavanje dozvola za osnivanje kao i poslovanje lizing društava detaljno je uređeno podzakonskim aktima Agencije, odnosno odlukama i pravila usvojenim od strane Upravnog odbora Agencije (objavljenim u “Službenim novinama Federacije BiH” broj: 46/09, 46/11, 48/12, 110/12, 23/14, 46/14, 62/14, 88/14 i 93/15), kao i uputstvima usvojenim od strane Direktora Agencije.

Odluke Agencije kojima je definisano osnivanje-izdavanje dozvola za rad i poslovanje lizing društava su:

1. Odluka o uslovima i postupku za izdavanje i oduzimanje dozvole za obavljanje poslova lizinga,
2. Odluka o uslovima i postupku za izdavanje i oduzimanje saglasnosti lizing društvu,
3. Odluka o minimalnim standardima aktivnosti lizing društava na sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti,
4. Odluka o jedinstvenom načinu i metodu obračuna i iskazivanju efektivne kamatne stope za ugovor o finansijskom lizingu,
5. Odluka o jedinstvenom načinu i metodu obračuna i iskazivanja lizing naknade po ugovoru o operativnom lizingu,
6. Odluka o obliku i sadržaju izvještaja koje lizing društva dostavljaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH i rokovima izvještavanja,
7. Odluka o minimalnoj visini i načinu formiranja, upravljanja i održavanja rezervi za gubitke i upravljanje rizicima lizing društva,
8. Odluka o nadzoru lizing društava,
9. Odluka o naknadama koje lizing društva plaćaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH,
10. Odluka o uslovima i načinu postupanja banke, MKO i lizing društva po prigovoru klijenata,
11. Odluka o uslovima i načinu postupanja po zahtjevu žiranata za oslobađanje od obaveze jemstva,
12. Odluka o minimalnim standardima za dokumentovanje finansiranja putem lizing ugovora i procjenu kreditne sposobnosti,
13. Odluka o minimalnim zahtjevima u pogledu sadržaja, razumljivosti i dostupnosti općih i posebnih uslova poslovanja davaoca finansijskih usluga,
14. Uputstvo za primjenu Odluke o jedinstvenom načinu i metodu obračuna i iskazivanju efektivne kamatne stope za ugovor o finansijskom lizingu,
15. Uputstvo za izradu izvještaja lizing društava i
16. Pravila postupanja ombudsmena za bankarski sistem Federacije Bosne i Hercegovine.

Broj: U.O.-82-4/16

Sarajevo: 29.03.2016. godine

PRILOZI

Prilog 1. Osnovni podaci o lizing društvima na dan 31.12.2015. godine

Redni broj	Naziv lizing društva	Adresa i sjedište	Direktor	Telefon	Datum izdavanja FBA licence	Broj stalno zaposlenih	Web adresa
1.	ASA ALEASING d.o.o. Sarajevo	Trg Međunarodnog prijateljstva 25	Samir Mustafić	+ 387 33 255 364	22.03.2010.	10	www.asa-alizing.ba
2.	NLB LEASING d.o.o. Sarajevo	Trg Solidarnosti 2a, Sarajevo	Denis Silajdžić	+ 387 33 789 345	19.03.2010.	7	www.nlblizing.ba
3.	PORSCHE LEASING d.o.o.	Trg međunarodnog prijateljstva 24, Sarajevo	Dejan Stupar	+ 387 33 257 147	28.05.2015	7	-
4.	RAIFFEISEN LEASING d.o.o. Sarajevo	Zmaja od Bosne bb, Sarajevo	Munir Čengić	+ 387 33 254 354	19.01.2010.	29	www.rlbh.ba
5.	SPARKASSE LEASING d.o.o. Sarajevo	Zmaja od Bosne 7, Sarajevo	Elma Hošo	+ 387 33 565 850	11.02.2010.	17	www.s-lizing.ba
6.	UNICREDIT LEASING d.o.o. Sarajevo	Ložionička 7, Sarajevo	Izmira Aličić-Tuka	+ 387 33 721 750	16.03.2010.	38	www.unicreditlizing.ba
7.	VB LEASING d.o.o. Sarajevo	Fra Anđela Zvizdovića 1, Sarajevo	Slobodan Vujić	+ 387 33 276 280	12.01.2010.	33	www.vblizing.ba
					UKUPNO	141	

Prilog 2. Pregled vlasničke strukture lizing društava na dan 31.12.2015. godine

LIZING DRUŠTVO	IME-NAZIV VLASNIKA	% učešća
ASA ALEASING d.o.o. Sarajevo	ASA AUTO d.o.o. Sarajevo	82,82%
	ASA FINANCE d.d. Sarajevo	17,18%
NLB LEASING d.o.o. Sarajevo	NLB d.d. Ljubljana	100,00%
PORSCHE LEASING d.o.o.	PORSCHE BANK Aktiengesellschaft Salzburg Austrija	100,00%
RAIFFEISEN LEASING d.o.o. Sarajevo	RAIFFEISEN LEASING INTERNATIONAL GmbH, Vienna	51,00%
	RAIFFEISEN BANK d.d. Sarajevo, BiH	49,00%
SPARKASSE LEASING d.o.o. Sarajevo	STEIERMAERKISCHE BANK UND SPARKASSEN AG, Graz	51,00%
	SPARKASSE BANK d.d. Sarajevo	49,00%
UNICREDIT LEASING d.o.o. Sarajevo	UNICREDIT BANKA d.d. MOSTAR	100,00%
VB LEASING d.o.o. Sarajevo	VB LEASING INTERNATIONAL GmbH, Vienna	100,00%

Prilog 3. Pregled rezervi za zajmove lizing društava sa 31.12.2015. godine (u 000 KM)

Dani kašnjenja	Stopa rezervisanja	Iznos potraživanja	Rezerve	Više obračunate izdvojene rezerve	Ukupne rezerve
0-60	0,05%	51.269	26	2.365	2.391
60-90	5%	2.892	145	2.748	2.893
90-180	10%	263	26	0	26
180-270	30%	0	0	0	0
270-360	50%	0	0	0	0
preko 360	100%	0	0	0	0
UKUPNO		54.424	197	5.113	5.310

Prilog 4. Pregled rezervi za finansijski lizing sa 31.12.2015. godine (u 000 KM)

Dana kašnjenja							Rezerve			
	Stopa rezervisanja za finansijski lizing (pokretne stvari)	Stopa rezervisanja za finansijski lizing (nepokretne stvari)	Iznos potraživanja za pokretne stvari	Iznos potraživanja za nepokretne stvari	Iznos osnovice za pokretne stvari	Iznos osnovice za nepokretne stvari	Za pokretne stvari	Za nepokretne stvari	Više obračunate i izdvojene rezerve	Ukupne rezerve
0-60	0,50%	0,50%	285.409	26.850	62.742	8.119	313	41	1.834	2.188
60-90	10%	10%	14.926	6.203	1.650	451	165	45	416	626
90-180	50%	50%	2.362	2.285	944	248	472	124	148	744
preko 180	100%	75%	1.654	0	1.640	0	1.640	0	252	1.892
preko 360	100%	100%	74	0	74	0	74	0	0	74
UKUPNO			304.425	35.338	67.050	8.818	2.664	210	2.650	5.524

Prilog 5. Konsolidovani bilans stanja (u 000 KM)

Red. broj	OPIS	31.12.2014		31.12.2015		INDEKS 31.12.2015/ 31.12.2014
		Iznos	% u ukupnoj aktivni	Iznos	% u ukupnoj aktivni	
	AKTIVA					
1.	Novac i novčani ekvivalenti	25.642	5,14%	6.359	1,37%	25
2.	Plasmani bankama	21.904	4,39%	16.544	3,56%	76
3.	Potraživanja po finansijskom lizingu, neto	323.400	64,88%	334.238	71,89%	103
3a)	potraživanja po finansijskom lizingu, bruto	375.422	75,32%	383.874	82,56%	102
3b)	rezerve za gubitke	8.390	1,68%	5.524	1,18%	66
3c)	odgođeni prihodi po osnovu kamata	43.210	8,67%	43.529	9,36%	101
3d)	odgođeni prihodi po osnovu naknada	422	0,08%	582	0,13%	138
4.	Potraživanja od subsidijarnih lica	2	0,00%	2	0,00%	100
5.	Materijalna i nematerijalna imovina, neto	36.093	7,24%	31.517	6,78%	87
5a)	materijalna i nematerijalna imovina-vlastita sredstva	14.449	2,90%	9.845	2,12%	68
5b)	materijalna i nematerijalna imovina -operativnog lizinga	43.520	8,73%	41.460	8,92%	95
5c)	ispravka vrijednosti -vlastita sredstva	5.613	1,13%	5.469	1,18%	97
5d)	ispravka vrijednosti-operativni lizing	16.263	3,26%	14.319	3,08%	88
6.	Dugoročne investicije	52	0,01%	50	0,01%	96
7.	Ostala aktiva	91.339	18,33%	76.161	16,40%	83
7a)	Zajmovi, neto	56.947	11,43%	49.114	10,56%	86
7a1)	zajmovi (dospjela potraž.+nedospjela glavnica)	65.376	13,12%	54.424	11,70%	83
7a2)	rezerve za zajmove	8.429	1,69%	5.310	1,14%	63
7b)	zalihe	25.307	5,08%	16.796	3,61%	66
7c)	ostala aktiva	9.085	1,82%	10.251	2,22%	114
	UKUPNA AKTIVA	498.432	100,00%	464.872	100,00%	93
	PASIVA					
9.	Obaveze po uzetim kreditima, neto	451.666	90,62%	407.307	87,60%	90
9a)	obaveze po kratkoročnim kreditima	35.576	7,14%	15.246	3,28%	43
9b)	obaveze po dugoročnim kreditima	416.441	83,55%	392.205	84,35%	94
9c)	unaprijed plaćeni troškovi i naknada	351	0,07%	144	0,03%	41
10.	Ostale obaveze	12.010	2,41%	10.284	2,23%	86
	UKUPNO OBAVEZE	463.676	93,03%	417.591	89,83%	90
11.	Osnovni kapital	41.572	8,34%	51.526	11,08%	124
12.	Rezerve	10.584	2,12%	364	0,08%	3
13.	Akumulirana dobit/gubitak	-17.400	-3,49%	-4.609	-0,99%	26
	UKUPNO KAPITAL	34.756	6,97%	47.281	10,17%	136
	UKUPNO PASIVA	498.432	100,00%	464.872	100,00%	93
	Otpisana potraživanja (početno stanje)	118.913	23,86%	123.543	26,57%	104
	Novi otpis (+)	14.467	2,90%	12.913	2,78%	89
	Naplata (-)	2.966	0,60%	6.954	1,50%	234
	Trajni otpis (-)	6.871	1,38%	12.536	2,70%	182
	Otpisana potraživanja (krajnje stanje)	123.543	24,79%	116.966	25,16%	95

Prilog 6. Konsolidovani bilans uspjeha (u 000 KM)

Red. broj	OPIS	31.12.2014		31.12.2015		INDEKS 31.12.2015/ 31.12.2014
		Iznos (000 KM)	% u ukupnim prihodima	Iznos (000 KM)	% u ukupnim prihodima	
	FINANSIJSKI PRIHODI I RASHODI					
1.	Prihodi od kamata	30.046	60,97%	28.113	45,60%	94
1a)	kamate po finansijskom lizingu	22.308	45,27%	19.506	31,64%	87
1b)	kamate na plasmane bankama	388	0,79%	408	0,66%	105
1c)	naknade (za obradu lizing zahtjeva itd.)	1.374	2,79%	1.239	2,01%	90
1d)	ostali prihodi po kamatama	5.976	12,13%	6.960	11,29%	116
2.	Rashodi po kamatama	14.477	29,38%	10.981	17,81%	76
2a)	kamate na pozajmljena sredstva	14.025	28,46%	10.720	17,39%	76
2b)	naknade za obradu kredita	347	0,70%	259	0,42%	75
2c)	ostali rashodi po kamatama	105	0,21%	2	0,00%	2
3.	Neto prihodi od kamata	15.569	31,59%	17.132	27,79%	110
	OPERATIVNI PRIHODI I RASHODI					
4.	Operativni prihodi	19.233	39,03%	33.541	54,40%	174
4a)	naknade za izvršene usluge	49	0,10%	60	0,10%	122
4b)	naknade od operativnog najma	11.625	23,59%	11.305	18,34%	97
4c)	prihodi od prodaje lizing objekta, neto	24	0,05%	0	0,00%	0
4d)	ostali operativni prihodi	7.535	15,29%	22.176	35,97%	294
4d)1	prihodi od naplaćenih otpisanih potraživanja	2.898	5,88%	5.057	8,20%	174
4d)2	prihodi od opomena	542	1,10%	497	0,81%	92
4d)3	ostalo	4.095	8,31%	16.622	26,96%	406
5.	Operativni rashodi	47.773	96,94%	39.302	63,75%	82
5a)	troškovi plata i doprinosa	7.743	15,71%	7.281	11,81%	94
5b)	troškovi poslovnog prostora	14.005	28,42%	12.847	20,84%	92
5c)	ostali operativni rashodi	26.025	52,81%	19.174	31,10%	74
6.	Troškovi rezervi za gubitke	-327	-0,66%	4.643	7,53%	-1.420
6a)	troškovi rezervi za gubitke finansijski lizing	-1.230	-2,50%	3.044	4,94%	-247
6b)	troškovi rezervi za gubitke zajam	903	1,83%	1.599	2,59%	177
7.	Dobit prije poreza	-12.644	-25,66%	6.728	10,91%	-53
8.	porez na dobit	352	0,71%	343	0,56%	97
9.	Neto dobit	-12.996	-26,37%	6.385	10,36%	-49

Prilog 7. Rangiranje bilansne sume

31.12.2014					31.12.2015					Indeks bilansne sume
Rang	Lizing društvo	Bilansna suma (000 KM)	Učešće 2014.	Kumul. učešće	Rang	Lizing društvo	Bilansna suma (000 KM)	Učešće 2015.	Kumul. učešće	
1.	Raiffeisen Leasing d.o.o. Sarajevo	151.699	30,44%	30,44%	1.	UniCredit Leasing d.o.o. Sarajevo	146.988	31,62%	31,62%	114
2.	UniCredit Leasing d.o.o. Sarajevo	129.491	25,98%	56,41%	2.	Raiffeisen Leasing d.o.o. Sarajevo	137.402	29,56%	61,16%	91
3.	VB Leasing d.o.o. Sarajevo	109.281	21,92%	78,34%	3.	VB Leasing d.o.o. Sarajevo	97.905	21,06%	82,24%	90
4.	Sparkasse Leasing d.o.o. Sarajevo	56.465	11,33%	89,67%	4.	Sparkasse Leasing d.o.o. Sarajevo	52.537	11,30%	93,54%	93
5.	NLB Leasing d.o.o. Sarajevo	25.429	5,10%	94,77%	5.	NLB Leasing d.o.o. Sarajevo	18.897	4,06%	97,60%	74
6.	Asa Aleasing d.o.o. Sarajevo	26.067	5,23%	100,00%	6.	Asa Aleasing d.o.o. Sarajevo	9.217	1,98%	99,59%	35
					7.	Porsche Leasing d.o.o. Sarajevo	1.926	0,41%	100,00%	-
UKUPNO		498.432	100,00%		UKUPNO		464.872	100,00%		93

Prilog 8. Pregled osnovnih finansijskih pokazatelja na dan 31.12.2015. godine (u 000 KM)

Redni broj	Lizing društvo	Ukupni kapital (000 KM)	Rang po ukupnom kapitalu	Neto dobit/gubitak (000 KM)	Rang po neto dobit/gubitak	Plasmani u 2015. godini (000 KM)	Rang plasmanima u 2015. godine	Broj ugovora u 2015. godini	Rang po broju ugovora 2015. godini
1.	Asa Aleasing d.o.o. Sarajevo	3.259	6.	5.472	1.	39	7.	2	7.
2.	NLB Leasing d.o.o. Sarajevo	8.549	3.	-5.140	7.	0	8.	0	8.
3.	Raiffeisen Leasing d.o.o. Sarajevo	14.199	1.	1.944	2.	35.023	3.	725	3.
4.	Sparkasse Leasing d.o.o. Sarajevo	4.249	5.	1.214	5.	25.291	4.	423	4.
5.	Unicredit Leasing d.o.o. Sarajevo	9.285	2.	1.310	4.	71.151	1.	1.125	2.
6.	VB Leasing d.o.o. Sarajevo	6.051	4.	1.896	3.	44.362	2.	1.152	1.
7.	Porsche Leasing d.o.o. Sarajevo	1.689	7.	-311	6.	1.646	6.	73	6.
8.	Hypo Leasing d.o.o. Banja Luka *	-	-	-	-	2.126	5.	55	5.
	UKUPNO	47.281		6.385		179.638		3.555	

* Plasmani ostvareni putem poslovnica u FBiH